

**Комунальний заклад
«КРИВОРИЗЬКИЙ ФАХОВИЙ МЕДИЧНИЙ
КОЛЕДЖ»
Дніпропетровської обласної ради»**

СИЛАБУС

Освітній компонент	Медсестринство в геронтології та геріатрії
Освітньо-професійна програма	Сестринська справа
Освітньо-професійний ступінь	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	I5 Медсестринство
Галузь знань	I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Статус освітнього компонента	Вибіркова
Форма навчання	очна/денна очна/вечірня
Рік навчання / семестр	1 та 2 рік навчання/1,2 та 3 сем.
Кількість кредитів ECTS/обсяг	Кредитів –3 Усього годин – 90 Лекції – 8 Практичні заняття – 40 Самостійна робота – 42
Викладач	Незнамова В.С.
E-mail	v.neznamova@krmedkol.com
Консультації	За графіком упродовж року
Анотація до курсу	Дисципліна спрямована на формування професійних компетентностей, необхідних для здійснення безпечної, якісної, доказової та індивідуалізованої медсестринської допомоги пацієнтам похилого та старечого віку з урахуванням анатомо-фізіологічних, психологічних та соціальних особливостей старіння. У процесі вивчення дисципліни здобувачі освіти поглиблюють знання з клінічної геронтології та геріатрії, опановують принципи організації та здійснення медсестринського процесу при геріатричних синдромах і поліморбідній патології, методи комплексної геріатричної оцінки (КГО), особливості ефективної комунікації та обстеження пацієнтів із когнітивними й сенсорними порушеннями, визначення їхніх актуальних і потенційних проблем, планування, виконання та оцінювання результатів медсестринських втручань, а також організації довготривалого та паліативного догляду.
Мета та завдання курсу	Мета вивчення навчальної дисципліни "Медсестринство в геронтології та геріатрії" - формування у здобувачів вищої освіти системних теоретичних знань, практичних умінь та професійних компетентностей, необхідних для організації та здійснення безпечної, якісної, доказової й індивідуалізованої медсестринської допомоги, комплексної геріатричної оцінки, догляду та реабілітації пацієнтів похилого і

	старечого віку. ЗК 04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. СК 09. Здатність здійснювати організацію, впровадження та контроль медсестринського процесу в паліативній та хоспісній допомозі. ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 11. Здатність працювати в команді. ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії. СК 13. Здатність виявляти зв'язок клінічних проявів захворювань з результатами додаткових методів дослідження. СК 02. Здатність розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та станах. СК 03 . Здатність задовольнити потреби пацієнта/клієнта протягом різних періодів усього життя (включаючи процес вмирання) шляхом планування, допомоги і виконання медсестринських втручань, оцінки та корекції індивідуальних планів догляду, створених у співпраці з пацієнтом/клієнтом, особами, що доглядають, членами сім'ї та іншими медичними і соціальними працівниками. СК 04. Застосовування професійних навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення пацієнтові/клієнтові гідного ставлення, приватності/інтимності/, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки. СК 05. Здатність ефективно застосовувати сукупність медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення догляду на основі холістичного (цілісного) підходу, враховуючи задоволення потреб пацієнта у комфорті, харчуванні, особистій гігієні та здатності особи задовольняти свої щоденні потреби. СК 08. Профілактична діяльність медичної сестри, направлена на збереження і зміцнення здоров'я, попередження захворювань й інформування та навчання пацієнта та членів його родини. СК 09. Здатність здійснювати організацію, впровадження та контроль медсестринського процесу в паліативній та хоспісній допомозі.
--	---

	СК 10. Здатність до організації надання медичної допомоги за принципом сімейної медицини. СК 11. Здатність проводити медичну та соціальну реабілітацію з метою відновлення здоров'я населення. СК 13. Здатність виявляти зв'язок клінічних проявів захворювань з результатами додаткових методів дослідження.
Програмні результати навчання	ПРН 1. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження різних органів і систем пацієнта та оцінювати отримані дані. ПРН 2. Проводити діагностику згідно спеціалізації: виявляти та оцінювати проблеми пацієнта. ПРН 3. Планувати медсестринські втручання. ПРН 7. Брати участь у забезпеченні спостереження за здоровим і перехворілим населенням, реабілітації та диспансерного нагляду. ПРН 9. Належно виконувати медичні маніпуляції з метою забезпечення особистої гігієни пацієнта. ПРН 10. Виконувати найпростіші методи фізіотерапії. ПРН 11. Координувати дії за допомогою поєднання декількох навичок для забезпечення харчування пацієнта. ПРН 12. Належно виконувати медичні маніпуляції з метою проведення заходів щодо стабілізації функціонального стану організму. ПРН 13. Виписувати, зберігати та застосовувати фармакологічні засоби. ПРН 14. Вміти підготувати пацієнта, здійснити забір і скерування біологічного матеріалу на лабораторне та інструментальне дослідження. ПРН 16. Здатність до точності при здійсненні взаємозалежних професійних функцій. ПРН 18. Організовувати та проводити навчання пацієнтів та членів їхніх родин з медичних питань. ПРН 19. Проводити медико-гігієнічну пропаганду. ПРН 20. Належно вести відповідну медичну документацію. ПРН 21. Володіти українською мовою для розв'язання професійних задач.

Зміст курсу

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНИХ РОБІТ

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Лекції	Сам. роб.		
1	Вступ до геронтології та геріатрії. Демографічні аспекти старіння. Анатомо-фізіологічні та психологічні зміни при старінні. Особливості медсестринського процесу в геріатрії.	2			
2	Медсестринський догляд при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем у пацієнтів похилого та	2			

	старечого віку. Одночасність перебігу кількох хвороб (поліморбідоз) та атиповість клінічних проявів.				
3	Медсестринський догляд при патологіях травної, сечовидільної та ендокринної систем у геріатрії. Особливості харчування, розлади видільних функцій та обміну речовин.	2			
4	Неврологічні та психічні розлади в похилому віці. Деменція, хвороба Альцгеймера, хвороба Паркінсона. Принципи геріатричної фармакотерапії та паліативного медсестринського догляду.	2			
	Психосоціальні аспекти старіння: адаптація до виходу на пенсію, подолання самотності та депресивних станів у осіб похилого віку.		6		
	Особливості гігієнічного догляду за шкірою та слизовими оболонками у геріатричних пацієнтів із віковими змінами.		6		
	Стандарти адаптації домашнього середовища для літньої людини з метою зменшення ризику побутового травматизму та падінь.		6		
	Сучасні підходи до нутриційної підтримки пацієнтів із синдромом мальнутриції та саркопенією.		6		
	Етичні, деонтологічні та юридичні аспекти надання медичної допомоги людям похилого та старечого віку (елізм, захист прав).		6		
	Профілактика синдрому емоційного вигорання медсестри при тривалому догляді за хронічними та дементними хворими.		6		
	Особливості документування медсестринського процесу при патронажному догляді за геріатричним пацієнтом вдома.		6		
	Разом	8	42		
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ					

№ з/п	Тема	Години	
01	Комплексна геріатрична оцінка (КГО) пацієнта. Оцінка функціонального стану, когнітивних функцій (шкала MMSE), ризику падінь (тест «Устань та йди») та суїцидального ризику.	4	
02	Медсестринський процес при захворюваннях серцево-судинної системи. Догляд при артеріальній гіпертензії, ІХС, серцевій недостатності. Контроль гемодинаміки та профілактика ортостатичного колапсу.	4	
03	Медсестринський догляд при патологіях органів дихання. Особливості догляду при пневмоніях та ХОЗЛ у літньому віці. Дихальна гімнастика, оксигенотерапія та санація дихальних шляхів.	4	
04	Особливості догляду при захворюваннях травної системи та нутриційна підтримка. Оцінка нутриційного статусу (MNA). Організація дієтичного харчування, питного режиму та профілактика закрепів.	4	
05	Догляд при розладах сечовидільної та ендокринної систем. Медсестринська допомога при інконтиненції (нетриманні сечі), догляд за катетером. Медсестринський догляд при цукровому діабеті у похилому віці.	4	
06	Особливості догляду при патології опорно-рухового апарату. Остеопороз, остеоартроз, наслідки переломів (зокрема шийки стегна). Профілактика контрактур та мобілізація пацієнта.	4	
07	Медсестринський догляд при неврологічних та когнітивних розладах. Особливості спілкування та догляду за пацієнтами з деменцією, хворобою Альцгеймера та Паркінсона. Забезпечення безпечного середовища.	4	
08	Профілактика та менеджмент геріатричних синдромів. Профілактика пролежнів (шкала Брейден), гіподинамії, контрактур та падінь. Догляд за маломобільними пацієнтами.	4	
09	Особливості застосування лікарських засобів (поліпрагмазія). Контроль прийому ліків, профілактика побічних ефектів. Організація патронажного догляду вдома та в закладах довготривалого догляду.	4	

010	Паліативний догляд за геріатричними пацієнтами. Оцінка та купірування хронічного болю. Психологічна підтримка пацієнта та родини. Підсумковий контроль засвоєння практичних навичок.	4
	Разом:	40
Пререквізити	ґрунтується на попередньо вивчених дисциплінах “Медична біологія”, “Анатомія людини”, “Мікробіологія”, “Основи латинської мови з медичною термінологією”, “Основи психології та міжособове спілкування”, “Фармакологія та медична рецептура”, “Основи медсестринства”, “Основи профілактичної медицини”, “Медсестринство в хірургії”, “Медсестринство у внутрішній медицині”, “Медсестринство при інфекційних хворобах”, “Медсестринство в акушерстві та гінекології”, “Медсестринство в сімейній медицині”, “Медсестринство в дерматовенерології” тощо;	
Кореквізити	ґрунтується з такими дисциплінами: “Клінічне медсестринство у внутрішній медицині», “Клінічне медсестринство в педіатрії”, “Клінічне медсестринство в професійній патології”, “Клінічна фармакологія з токсикологією”, “Обстеження та оцінка стану здоров’я людини”, “Менеджмент та лідерство в медсестринстві”, “Соціальна медицина”, “Медичне та фармацевтичне товарознавство”;	
Постреквізити	зкладає студентам фундамент для подальшого засвоєння ними знань та вмінь з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки з магістерської програми.	
Методи навчання	Для формувань умінь та навичок застосовуються такі методи навчання: •лекції; •практичні заняття; •самостійна робота здобувача освіти; •індивідуальні заняття; •консультації.	
Методи контролю	•усне індивідуальне опитування; •письмовий тестовий контроль; •комп’ютерний тестовий контроль; •усне індивідуальне опитування; •розв’язування ситуаційних задач; •демонстрація практичних навичок; •індивідуальне завдання; •студентські проекти; •студентські презентації;	
Види контролю	•поточний, проміжний, підсумковий контроль (диференційований залік)	
Перелік практичних навичок та умінь		

1. **Предмет і завдання геронтології та геріатрії.** Демографічні тенденції старіння населення, поняття про біологічний, хронологічний та соціальний вік.
2. **Анатомо-фізіологічні зміни систем організму при старінні.** Особливості функціонування серцево-судинної, дихальної, травної та сечовидільної систем у літньому віці.
3. **Методологія Комплексної геріатричної оцінки (КГО).** Мета, етапи проведення та роль медичної сестри у здійсненні КГО.
4. **Оцінка когнітивного стану та функціональної автономії.** Застосування шкали MMSE, тесту малювання годинника та індексу Бартел у медсестринській практиці.
5. **Особливості клінічного перебігу захворювань у геріатрії.** Поняття про поліморбідоз, атипичний та стертий перебіг хвороб, ризики швидкої декомпенсації.
6. **Медсестринський процес при патологіях серцево-судинної системи.** Догляд при артеріальній гіпертензії, ІХС, серцевій недостатності та профілактика ортостатичного колапсу.
7. **Специфіка перебігу та догляду при захворюваннях органів дихання.** Особливості медсестринських втручань при пневмонії та ХОЗЛ у пацієнтів похилого віку.
8. **Оцінка нутриційного статусу та харчування.** Застосування шкали MNA, профілактика дегідратації, особливості годування пацієнтів із дисфагією.
9. **Медсестринська допомога при інконтиненції (нетриманні сечі та калу).** Підбір засобів гігієни, догляд за шкірою та алгоритм догляду за постійним сечовим катетером.
10. **Особливості перебігу цукрового діабету у геріатричному віці.** Медсестринський контроль за харчуванням, прийомом препаратів та профілактикою гіпоглікемії.
11. **Догляд при захворюваннях опорно-рухового апарату.** Особливості реабілітації та активізації пацієнтів з остеопорозом, остеоартрозом та після перелому шийки стегна.
12. **Геріатричний синдром падінь.** Фактори ризику, проведення тесту «Устань та йди» (TUG) та правила адаптації безпечного домашнього середовища.
13. **Профілактика та менеджмент пролежнів.** Оцінка ризику за шкалою Брейден, позиціонування маломобільного пацієнта та сучасні засоби догляду за шкірою.
14. **Медсестринський догляд при когнітивних розладах.** Особливості спілкування та забезпечення безпеки пацієнтів із деменцією та хворобою Альцгеймера (методи валідації).
15. **Догляд за пацієнтами з хворобою Паркінсона.** Забезпечення рухової активності, запобігання травматизму та допомога при самообслуговуванні.
16. **Принципи геріатричної фармакотерапії.** Поняття поліпрагмазії, роль медсестри у контролі дотримання режиму прийому ліків (комплаєнсу) та виявленні побічних дій.
17. **Етичні, деонтологічні та юридичні аспекти в геріатрії.** Поняття елізму, захист прав літніх людей та дотримання автономії пацієнта.
18. **Оцінка та купірування хронічного больового синдрому.** Застосування шкали ВАШ та спеціалізованих шкал (PAINAD) для пацієнтів із порушенням мови/деменцією.
19. **Організація паліативного та довготривалого догляду.** Специфіка здійснення патронажного догляду вдома та в стаціонарних закладах соціального захисту.
20. **Профілактика синдрому емоційного вигорання.** Методи психогігієни медсестри при тривалому догляді за важкохворими геріатричними пацієнтами.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Демографічні тенденції старіння населення у світі та в Україні. Завдання геріатричної медсестринської служби.
2. Вікова періодизація ВООЗ: поняття про хронологічний, біологічний, психологічний та соціальний вік.
3. Анатомо-фізіологічні та психосоматичні зміни в організмі людини при старінні.

4. Поняття про поліморбідоз, атипівий та стертий перебіг захворювань у геріатричних пацієнтів.
5. Сутність, мета та етапи проведення Комплексної геріатричної оцінки (КГО).
6. Методика оцінки функціональної автономії та повсякденної життєдіяльності (індекс Бартел, шкала Лоутона).
7. Скринінг когнітивних порушень у геріатрії (шкала MMSE, тест малювання годинника).
8. Оцінка нутриційного статусу (шкала MNA) та профілактика мальнутриції та дегідратації у пацієнтів похилого віку.
9. Медсестринський процес при артеріальній гіпертензії, ІХС та серцевій недостатності у геріатричних пацієнтів.
10. Алгоритм медсестринської допомоги та профілактика ортостатичного колапсу і гіпотензії.
11. Особливості клінічного перебігу та медсестринського догляду при пневмоніях і ХОЗЛ у літньому віці.
12. Медсестринський догляд при розладах травної системи (дисфагія, закрепи) та ведення питного режиму.
13. Оцінка та медсестринська допомога при розладах сечовипускання (інконтиненції) у геріатричній практиці.
14. Алгоритм догляду за постійним сечовим катетером Фолея та профілактика катетер-асоційованих інфекцій.
15. Догляд при цукровому діабеті 2 типу в похилому віці: контроль глікемії та профілактика ускладнень («геріатрична стопа»).
16. Медсестринський догляд та особливості активізації пацієнтів із патологією опорно-рухового апарату (остеопороз, стан після перелому шийки стегна).
17. Геріатричний синдром падінь: фактори ризику, оцінка за тестом «Устань та йди» (TUG) та заходи з профілактики.
18. Заходи з адаптації безпечного домашнього та стаціонарного середовища для запобігання травматизму літніх людей.
19. Механізм утворення, профілактика та догляд при пролежнях (оцінка ризику за шкалою Брейден).
20. Техніка безпечного позиціонування та переміщення маломобільного геріатричного пацієнта в ліжку.
21. Особливості медсестринського догляду та спілкування з пацієнтами при деменції та хворобі Альцгеймера.
22. Застосування методів валідації та орієнтації в реальності при догляді за пацієнтами з когнітивними порушеннями.
23. Медсестринський догляд при поведінкових розладах у дементних пацієнтів (блукання, агітація, синдром «заходу сонця»).
24. Особливості медсестринського догляду при хворобі Паркінсона (збереження рухової активності, профілактика травматизму).
25. Оцінка та купірування хронічного больового синдрому у геріатрії (шкала ВАШ, шкала PAINAD).
26. Поняття про поліпрагмазію. Роль медсестри у забезпеченні комплаєнсу та моніторингу побічних дій ліків.

27. Особливості виконання ін'єкцій та інфузій з урахуванням вікових змін шкіри, ПЖК та судин.
28. Особливості комунікації з геріатричними пацієнтами, які мають порушення слуху та зору.
29. Етико-деонтологічні аспекти в геріатрії: запобігання елізму (віковій дискримінації) та збереження автономії пацієнта.
30. Організація паліативного догляду, підтримання родин та профілактика синдрому емоційного вигорання медсестри.

Політика курсу

Вивчення освітнього компонента передбачає обов'язкове відвідування занять, активну участь у практичних заняттях, дотримання принципів академічної доброчесності, професійної етики та правил безпеки під час виконання практичних навичок. Здобувачі освіти повинні своєчасно виконувати навчальні завдання та демонструвати належний рівень теоретичної і практичної підготовки. Пропущені заняття підлягають відпрацюванню відповідно до встановленого закладом освіти порядку. Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до визначених критеріїв та прозорих процедур. Під час роботи з пацієнтами обов'язковими є дотримання конфіденційності, принципів медичної етики, деонтології та інфекційної безпеки.

Політика оцінювання

Оцінювання результатів навчання з освітнього компонента «Медсестринство в геронтології та геріатрії» здійснюється на засадах об'єктивності, систематичності, прозорості, академічної доброчесності та відповідності визначеним результатам навчання. Передбачено тематичне та підсумкове оцінювання. Оцінюються повнота і усвідомленість теоретичних знань, правильність використання протоколів надання долікарської медичної допомоги у критичних станах, володіння компетентностями сформованими на суміжних дисциплінах і вміння застосовувати в критичних ситуаціях, дотримання правил етики та деонтології.

Порядок відпрацювання пропущених занять, повторного оцінювання та оскарження результатів визначається відповідними внутрішніми нормативними документами Коледжу. Результати самостійної роботи враховуються відповідно до визначених критеріїв. Підсумкова оцінка формується відповідно до системи оцінювання, встановленої у Коледжі. Повторне оцінювання, відпрацювання пропущених занять та оскарження результатів здійснюються відповідно до внутрішніх нормативних документів Коледжу. Під час усіх видів контролю здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Усі види контролю навчальної діяльності та визначення рівня сформованості тих чи тих компетентностей відбуваються за національною 4-бальною шкалою та шкалою ECTS «5» (відмінно) – повні, системні знання; вільне володіння термінологією; самостійне виконання практичних завдань згідно з протоколом та аналіз результатів.

«4» (добре) – достатні знання; правильне виконання практичних завдань згідно з протоколом; окремі несуттєві неточності, які здобувач може виправити.

«3» (задовільно)– базові знання; виконання практичних завдань згідно з протоколом із частковою допомогою викладача; наявність окремих суттєвих помилок.

«2» (незадовільно)– фрагментарні знання; труднощі виконання практичних завдань згідно з протоколом; суттєві помилки під час виконання практичних завдань; мінімальні результати навчання не досягнуті.

Інформаційні ресурси

1. електронний портфель студента та викладача
2. **Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України (МОЗ України):** <https://moz.gov.ua> (галузеві стандарти, накази та клінічні протоколи).

3. ДУ «Інститут геронтології імені Д. Ф. Чеботарьова НАМН України»: <http://www.geront.kiev.ua> (вітчизняні наукові дослідження, методичні розробки з геріатрії).
4. Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO) — розділ «Ageing and Health»: <https://www.who.int/health-topics/ageing> (міжнародні настанови, програма комплексної допомоги літнім людям ICOPE).
5. Державний експертний центр МОЗ України: <https://www.dec.gov.ua> (реєстр медико-технологічних документів та стандарти медичної допомоги).
6. Наукометрична база даних PubMed / MEDLINE: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov> (пошук міжнародних доказових досліджень із геріатричного догляду).

Розглянуто та схвалено на засіданні випускової циклової комісії клінічних дисциплін

Протокол № 1 від «03» вересня 2026 р.

Голова ЦК _____ / Вікторія НЕЗНАМОВА

(підпис)

(ім'я та прізвище)